

ova je knjiga itekako relevantna i važna za svakoga tko želi proširiti svoje spoznaje o fenomenu migracije.

Darjan Godić

Izvještaj sa znanstvenoga skupa „Splitski gradonačelnici od pohrvaćenja splitske Općine do kraja Prvog svjetskog rata (1882. – 1918.)”, Split, 8. svibnja 2018.

Znanstveni skup „Splitski gradonačelnici od pohrvaćenja splitske Općine do kraja Prvog svjetskog rata (1882. – 1918.)” održan je 8. svibnja 2018. u Gotičkoj dvorani Muzeja grada Splita. Simpozij su zajedno organizirali Muzej grada Splita i Društvo prijatelja kulturne baštine Split, a održan je u sklopu proslave splitskoga zaštitnika sv. Dujma. Nakon pozdravnih govora započela je prva sesija znanstvenih izlaganja. U razdoblju obuhvaćenom znanstvenim skupom Split se proširio i broj njegovih stanovnika porastao je s oko 12 tisuća na 20 tisuća. Pored novih javnih građevina i stambenih zgrada koje je podignula država, i Općinska uprava mnogo je doprinijela svojim sredstvima za komunalne objekte. U tom je periodu Split dovršio tranziciju iz provincijskoga u moderni europski gradić započetu još u vrijeme načelnika Antonija Bajamontija. Sudionici znanstvenoga skupa izložili su cjelokupne životopise splitskih gradonačelnika s naglaskom na razdoblje njihova načelnikovanja splitskom Općinom.

Referat o prvom narodnjačkom načelniku splitske Općine Dujmu Rendiću Miočeviću (1834. – 1915.) održao je njegov izravni potomak Ante Rendić-Miočević. Njegova je prezentacija obilovala fotografijama osobnih predmeta prvoga načelnika ponarodene splitske Općine iz privatnoga vlasništva. Referent je posebno naglasio činjenicu da je Narodna stranka 1882. istaknula Dujma Rendića Miočevića kao kandidata za čelni položaj splitske Općine, a ne primjerice Gaju Filomena Bulata, koji je bio njihov vođa u Splitu. Rendić Miočević uživao je veliku popularnost ne samo među Splićanima nego i u čitavoj Dalmaciji. To je dokazao pobijedivši na izborima za Carevinsko vijeće 1879. Antonija Bajamontija, dugogodišnjega autonomaškoga splitskoga gradonačelnika. Rendić Miočević obavljao je dužnost splitskoga gradonačelnika do 1885., kada se razišao s Bulatom. Gordana Tudor referirala je o Gaji F. Bulatu (1836. – 1900.), koji je Splitom upravljao od 1885. do 1893. godine. Bulat je u službi na čelu splitske Općine bio najdulje od svih gradonačelnika obrađenih na simpoziju. Vođa splitskih narodnjaka u svojem je načelničkom mandatu dovršio višegodišnji naum uređenja Općinskoga doma na Gospodskom trgu. Gradonačelnik Bulat bio je jedan od inicijatora podizanja Općinskoga kazališta, čija je izgradnja plod javno-privatnoga partnerstva i suradnje Općine i lokalnih poduzetnika koji su unaprijed dugoročno zakupili lože. Biografiju Ivana Mangjera (1840. – 1919.), odvjetnika i splitskoga gradonačelnika od 1893. do 1897., obradio je Stanko Piplović. Na početku Mangjerova mandata na čelu splitske Općine otvoreno je Općinsko kazalište. Piplović je apostrofirao i njegovu društvenu djelatnost. Mangjer je 1894. izabran za predsjednika glazbenoga društva „Zvonimir”, a bio je i dugogodišnji član „Javne

dobrotvornosti”. Branka Despotušić imala je priopćenje o Petru Kataliniću (1844. – 1922.), splitskom trgovcu i gradonačelniku od 1897. do 1899. godine. Petar Katalinić bio je pripadnik ugledne obitelji koja se doselila iz Trogira u Split početkom XIX. stoljeća. Isticao se kao konzularni predstavnik Švedske i Norveške te dugogodišnji član Trgovačko-obrtničke komore. O Vinku Miliću (1833. – 1910.), jednom od najistaknutijih pobornika politike „novoga kursa”, izlagala je Ivanka Kuić. Milić je bio splitski gradonačelnik od 1899. do 1905. godine. Ostvario je zapaženu karijeru kao sudac u nekoliko dalmatinskih gradova. Izabran je u Dalmatinski sabor, u kojem je bio predsjednikom kluba Hrvatske stranke. Kuić je posebno istaknula Milićevo dugogodišnje publicističko djelovanje. Prvu sesiju izlaganja zaključila je Tea Blagaić Januška referatom o splitskoj gradskoj upravi pod vodstvom Ante Trumbića (1864. – 1938.). Vođa dalmatinskih pravaša, a od 1905. i jedan od prvaka Hrvatske stranke, kraći je period bio splitski gradonačelnik, i to od 1905. do 1907. godine.

Drugu sesiju znanstvenih referata otvorila je Hania Mladineo Mika izlaganjem o Vicku Mihaljeviću (1861. – 1911.), splitskom gradonačelniku od 1907. do 1911., koji je bio inspiracija za lik načelnika u seriji „Velo misto”. Osebjuni Mihaljević bio je omiljen u narodu, a izdao je i dvije zbirke šaljivih pjesama pod pseudonimom Neura-stenicus. Marijan Čipčić referirao je o Vinku Kataliniću (1857. – 1917.). On je Splitom upravljao u dva navrata, od 1911. do 1912. te od 1913. do 1914. godine. Obje gradske uprave Vinka Katalinića raspustile su austrijske vlasti imenovavši komesare. Vinko Katalinić bio je jedan od utemeljitelja splitskoga ogranka Hrvatskoga sokola 1893. i prvi starješina toga društva. Teodora Sporna, prvoga komesara koji je upravljao Splitom u periodu koji je obradio ovaj skup, istražila je Elvira Šarić Kostić. Rodom Slovenac, gimnaziju je završio u Sušaku, a više vremena proveo je u činovničkoj službi u Dubrovniku. Sporn je vodio splitsku gradsku upravu od 1912. do 1913. te pretkraj Prvoga svjetskog rata od 1917. do 1918. godine. Veći dio Prvoga svjetskog rata splitskom je Općinom kao komesar upravljao iskusni činovnik, rodom Trogiranin, Frane Madirazza. O njemu je izlagao Ivo Uglešić. Madirazza se uza svoj posao bavio i povijesnim istraživanjima. Godine 1911. izdao je djelo *Storia e costituzione dei comuni dalmati*. Madirazza je umro 1929. u Veneciji. Predavanje o Starograđaninu Vicku Nisetu, koji je u svojstvu komesara upravljao splitskom Općinom manje od dva mjeseca tijekom 1917., održao je Mladenko Domazet. Životopis posljednjega načelnika splitske Općine u Prvom svjetskom ratu Josipa Smodlake (1869. – 1956.) izložio je Branko Kasalo. Nakon obnove splitskoga Općinskog vijeća, na sjednici održanoj 30. listopada 1918. za novoga splitskoga gradonačelnika aklamacijom je izabran Josip Smodlaka. On je na čelu Splita ostao samo do 6. studenoga 1918. jer je u međuvremenu bio izabran za člana Zemaljske vlade za Dalmaciju.

Sudionici znanstvenog skupa otkrili su niz zanimljivih, do sada nepoznatih detalja iz biografija splitskih gradonačelnika i komesara. Ovaj je skup važan za povijest Splita jer se odnosi na razdoblje koje do sada nije bilo dovoljno obrađeno u historiografiji. Radovi sa simpozija bit će objavljeni u tematskom broju časopisa *Kulturna baština*, čiji je izdavač Društvo prijatelja kulturne baštine Split.

Marijan Čipčić